

نقش و جایگاه مدل شبکه ای، در اشراف ملی اطلاعات

حسین عساریان نژاد^۱

احمدعلی شریفی زارچی^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۰۱/۱۷

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۰۳/۲۵

چکیده

با عنایت به تحولات روز افزون در عرصه اجتماع و اطلاعات و غافلگیری های اطلاعاتی و امنیتی که در دستگاه های مزبور بوقوع پیوسته و مقابله با رویداد را با دشواری همراه نموده، پرداختن به رویکرد اطلاعاتی که کامل و جامع بوده و از اطمینان بیشتری برخوردار باشد برای مدیران تصمیم گیر، ضروری است از این رو مقاله حاضر با هدف شناخت رویکرد مناسب برای اشراف ملی اطلاعات در پی پاسخ به این سوال است که رویکرد مناسب اشراف ملی اطلاعات کدام است و آیا بین رویکرد مناسب اشراف ملی اطلاعات و تمرکز مدیریت اشراف در ساختار عالی رابطه معنی داری وجود دارد؟ همچنین بین کارکرد موفق و یکپارچگی اطلاعات رابطه معنا داری وجود دارد؟

پژوهش از نظر هدف کارکردی و توسعه ای و از نظر روش تحلیل، همبستگی است و داده های کمی جمع آوری شده از طریق پرسشنامه توسط نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل و سپس مورد بررسی قرار و استنتاج قرار گرفته است. جامعه آماری کلیه مدیران سازمانها مرتبط با اطلاعات اعم از جمع آوری، تولید، پشتیبانی و توزیع می باشد. جمعیت نمونه تعداد یکصد نفر از مدیران سازمانهای مزبور شامل اطلاعاتی و غیر اطلاعاتی می باشد که به صورت هدفمند گزینش شده اند. یافته های تحقیق نشان می دهد رویکرد شبکه ای مناسبترین رویکرد در اشراف ملی اطلاعات و متغیرهای تابعه آن است.

واژه های کلیدی: اشراف ملی اطلاعات، تمرکز ساختار، رویکرد شبکه ای، اطلاعات ملی

^۱ عضو هیئت علمی و دانشیار دانشگاه عالی دفاع ملی

^۲ نویسنده مسئول و دانشجوی مقطع دکتری دانشگاه عالی دفاع ملی.

مقدمه:

گذار از عصر صنعت به عصر اطلاعات و ارتباطات، تحولات گسترده و عمیقی در اصول بنیادی و پارادایم‌ها را موجب شده است. این تحولات تمامی پدیده‌ها و ارتباطات بین آن‌ها را تحت تاثیر قرار داده است. تحول و تطوّر بینش فلسفی، اولین و بنیادی‌ترین تغییری است که شناخت ما را تحت تاثیر قرار داده و فهم ما را از دنیای پیرامون عمیق‌تر و وسیع‌تر می‌کند. این تغییر عرصه اطلاعات را نیز در نوردیده است به طوری که تغیرات زیادی را در ساختار، ابزار، شگردها و کیفیت فعالیت‌های اطلاعاتی و امنیتی و نحوه تصمیم‌گیری بوجود آورده است.

پیشرفت فناوری اطلاعاتی و ارتباطی و سرعت تغییر و تحولات در محیط نیز، موجب تغییر در نیازها شده به طوری که ضرورت تصمیم‌گیری با قدرت، سرعت و کیفیت بالا را افزایش داده است. مدل‌های تصمیم‌گیری سنتی به لحاظ سرعت و دقت کم، پاسخگوی شرایط محیطی جدید برای تصمیم‌گیری نیست. دیگر نمی‌توان با اتکا به مدل‌های مزبور تحولات آینده را پیش‌بینی و بر پایه آن تصمیم‌گیری دقیق و سریع کرد. بر این اساس مدیران عالی و تصمیم‌گیر، دغدغه دست‌یابی به مدلی دارند که اطلاعات در موضوعات گوناگون را در حداقل زمان و هزینه و بالاترین کیفیت و محتوا و دقت و اطمینان، در اختیار گیرند تا بر اساس آن تصمیم‌گیری کنند. به تعبیر دیگر دنبال سامانه‌ای می‌گردند که برای آنها تصمیم‌سازی نماید و تصمیم‌گیری نهایی را برای آنها آسان نماید. بدیهی است که با توجه به نوع و گستردگی اطلاعات موجود در سامانه و نیاز مشتریان، هر مدلی نمی‌تواند پاسخگوی نیاز برای تصمیم‌گیری باشد. این امر بر حساسیت موضوع می‌افزاید و انتخاب مدل را محدود می‌نماید..

بیان مسئله :

با تحول در شرایط اجتماعی که برخاسته از پیشرفت علم و فناوری است و افزایش شگرف ارتباطات، نیاز به تصمیم‌گیری سریع و در عین حال دقیق افزایش یافته است و شیوه‌های سنتی تصمیم‌گیری به لحاظ عدم جامعیت، سرعت و همچنین عدم تطابق با تحولات اجتماعی تکاپوی نیازمندی‌های امروز نمی‌باشد. به همین جهت مدیران تصمیم‌گیر بویژه در سطح راهبردی دغدغه دست‌یابی به مدلی دارند که به آنها در تصمیم‌گیری کمک نماید. به این ترتیب که هم در درستی و هم در سرعت و دقت تصمیم‌گیری یاور آنها باشد. در این صورت امکان پیش‌بینی بحران‌ها و حوادث متصور و بر اساس آن می‌توان به موقع پیشگیری و یا با آمادگی کامل به مقابله با بحران رفت و موفق بیرون آمد. از این رو مسئله این است که در شرایط کنونی که تغییرات بنیادی در

قدرت و ابزار قدرت رخ داده و مدل‌های سنتی نمی‌تواند نیازمندی مدیران و مقامات عالی و راهبردی را در امور کلان کشور پاسخ گو باشد، چه مدلی می‌تواند این نیازمندی را تامین نماید تا مدیران با سرعت و دقت بیشتر در امر مختلف تصمیم‌گیری نمایند.

ضرورت و اهمیت تحقیق

تصمیم‌گیری بر اساس اطلاعات جامع و همه‌جانبه و در سریع‌ترین و مطمئن‌ترین شیوه از مطالبات مدیران عالی برای اداره کشور و جلوگیری از رویدادهای نامطلوب می‌باشد. این مطالبه با وقوع اتفاقات و بحران‌های اجتماعی و امنیتی که در دهه اخیر با تغییرات محیطی افزایش یافته، از اهمیت بیشتری برخوردار شده است در همین راستا مدیران برای فراهم‌سازی بستر تصمیم‌گیری دقیق و سریع و اشراف همه‌جانبه به امور در کشور به تکاپو افتاده‌اند. با انجام این تحقیق شناخت بیشتری از ویژگی‌ها و کارکردهای مدل شبکه‌ای حاصل می‌گردد و محسنات آن را در مقایسه با سایر مدل‌ها روشن می‌نماید. از سوی دیگر با کاربست نتایج تحقیق سرعت و دقت و قابلیت اعتماد تصمیم‌گیری‌ها نیز افزایش می‌یابد. ضمن اینکه بستر اشراف همه‌جانبه بر پدیده‌ها را نیز افزایش می‌دهد.

هدف تحقیق در این مقاله این است که شناخت رویکرد مناسب برای اشراف ملی اطلاعات چیست؟

سوال تحقیق در این مقاله این است که رویکرد مناسب برای اشراف ملی اطلاعات کدام است؟

فرضیه تحقیق

با عنایت به نیازمندی‌های مدیران تصمیم‌گیری و ابعاد مختلف رویکرد شبکه‌ای، این رویکرد برای طرح جامع اشراف ملی اطلاعات مناسب‌ترین گزینه می‌باشد.

نوع و روش تحقیق

این تحقیق از آن جهت که نتیجه‌اش در دستگاه‌های امنیتی، اطلاعاتی و حفاظتی کاربرد داشته و موجب افزایش سطح و بهبود عملکرد آنها می‌شود کاربردی و از آنجا که به علم و دانش موجود در جامعه می‌افزاید توسعه‌ای می‌باشد. بر این اساس پژوهش حاضر از نوع کاربردی و توسعه‌ای است و روش مورد استفاده در آن همبستگی است. از آنجا که داده‌های آن از طریق تکمیل پرسشنامه و مصاحبه جمع‌آوری شده، پژوهش بیشتر میدانی و اکتشافی محسوب می‌شود.

جامعه آماری کلیه مدیران سازمان‌ها مرتبط با اطلاعات اعم از جمع آوری، تولید، پشتیبانی و توزیع می‌باشد. جمعیت نمونه تعداد یکصد نفر از مدیران سازمان‌های مزبور شامل اطلاعاتی و غیر اطلاعاتی می‌باشد که به صورت هدفمند گزینش شده‌اند.

مبانی نظری تحقیق

در این بخش از تحقیق به مبانی و چارچوب نظری تحقیق می‌پردازیم تا شناخت کلی از موضوع اشراف و شبکه اشراف ملی اطلاعات بدست آید و بعد از طرح نتایج پرسشنامه امکان تطابق و بررسی دقیق با توجه به شناخت قبلی فراهم گردد.

مفهوم شناسی اشراف و اشراف ملی

اشراف در فرهنگ فارسی عمید به مفهوم بلند شدن، بالا برآمدن و از بالا به زیر نگرستن (عمید، ۱۳۷۶: ۱۸۸) و در اصطلاح به معنی تسلط کامل بر آنچه که در حال وقوع است و یا در آینده به وقوع خواهد پیوست، به کار می‌رود. معنی اشراف از نظر لغوی در فرهنگ‌های دیگر فارسی عبارت است از:

اطلاع یافتن بر چیزی، از بالا به زیر نگرستن، اطلاع از امری از بالای بلندی، بالا رفتن به جایی که در حقیقت موضوع اشراف را از بالا به پایین و احاطه کامل بر امری تعریف نموده و اگر این واژه با پسوند اطلاعات همراه باشد، به معنای احاطه و تسلط کامل از بالا تا پایین یا از صدر تا ذیل بر اساس اطلاعات مورد نیاز یک نظام سیاسی یا سازمان است.

اما مفهوم اشراف اطلاعات از نظر کاربردی عبارت است از مجموعه فعالیت‌ها و اقداماتی که در اثر اجرای آن قابلیت احاطه و تسلط کامل بر روند گذشته، حال و آینده، وقایع و حوادث حوزه پیرامونی آن وجود داشته باشد به نحوی که بتوان بر مبنای آن به پیش‌گیری و مقابله با تهدیدات و آسیب‌پذیری‌های مترتب بر امنیت ملی پرداخت و همچنین امکان تبدیل تهدید به فرصت را با اقدام مناسب و به موقع به عمل آورد (جمشیدیان، ۱۳۸۹: ۱۳). ماهیت اشراف ملی اطلاعات که با طرح جامع اشراف ملی اطلاعات ارتباط مستقیم دارد، ذات و چیستی اشراف ملی اطلاعات برگرفته از دانش و آگاهی سازمان‌ها و نهادهای کشور اعم از سیستم اطلاعاتی و غیر اطلاعاتی از مسائل مختلف داخل و خارج کشور است که قدرت و توان مندی آن را در رصد، کنترل و مقابله با حوادث افزایش می‌دهد.

اشراف ملی، موقعیت، شرایط و حالتی است که دولت و نظام سیاسی یا قسمتی از دولت با بهره‌مندی از امکانات و ظرفیت‌های مدیریت ملی (اطلاعاتی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی، نظامی و امنیتی) بدون هرگونه مانع یا مشکل عمده‌ای قادر به اتخاذ تصمیمات راهبردی به منظور پیش‌گیری و مقابله با تهدیدات و آسیب‌ها و تأمین منافع، مصالح و امنیت ملی در داخل و خارج از کشور باشد (نظامی پور، مصاحبه علمی، ۱۳۹۰).

ماهیت اطلاعات

اطلاعات ملی رکن مهم و انکارناپذیر شبکه اشراف ملی اطلاعات است که شناخت آن برای مدیران حوزه اشراف ملی اطلاعات و نیز اعضای شبکه ضروری است. مدیران مزبور برای اشراف بر تحولات جامعه و نیز پیش‌بینی حوادث و رویدادهای آتی باید شناخت کافی به اطلاعات ملی و چرخه حیات آن که محور اساسی اشراف اطلاعاتی را تشکیل می‌دهد پیدا کنند. شناخت اینکه اطلاعات ملی از کجا به دست می‌آید، چه تحولاتی را از تولید تا مصرف پشت سر می‌گذارد و چگونه در تصمیم‌گیری راهبردی نقش ایفا می‌کند، مطالبی است که به مدیران در هدایت شبکه اشراف کمک می‌کند. (عصاریان نژاد، ۱۳۹۱: ۲۵)

مفهوم اطلاعات عام

در تعریف واژه اطلاعات نظر واحدی وجود ندارد و متخصصان حوزه‌های مختلف با بهره‌گیری از جلوه‌ها و ویژگی‌های حوزه تخصص خود آن را معنی می‌کنند، از این‌رو معانی متعددی برای آن به کار برده‌اند. از نظر لغوی اطلاعات در فرهنگ لغت فارسی از ریشه اطلاع و به معنای واقف گردیدن، آگاه شدن، آگاهی و خبر آمده است (عمید، ۱۳۷۹: ۱۸۵). در فرهنگ لغت‌های دیگر نیز اطلاعات در همین معنی یا معانی مشابه به کار رفته است. در فرهنگ لاتین نیز این واژه از مصدر "information" به معنی شکل دادن به چیزی گرفته شده است. به همین جهت از این ریشه فعلی، برای ساخت دادن یا توده با ماده درهم ریخته و نامنظم که فاقد معنی است استفاده و به آن معنی و مفهوم می‌دهد. بنابراین، مناسب‌ترین واژه برای تمام داده‌هایی که وقتی کنار هم قرار می‌گیرد از نظم برخوردار و معنا و مفهوم خاصی را برای مصرف‌کننده می‌رساند، واژه اطلاعات است (محسنی، ۱۳۸۰: ۲۸).

از لحاظ نظری، اطلاعات هر نوع داده‌ای است که با استفاده از روش‌های مختلفی چون مطالعه، مشاهده، شایعه و سایر موارد جمع‌آوری شده باشد. در این نگاه برای اطلاعات معنایی خاص و از

قبل تعریف شده‌ای، وجود ندارد و احتمال وجود یا برخورد با اطلاعات غیر صحیح و نادرست نیز وجود دارد. (هیل، ۱۳۸۱: ۱۰۱).

اضافه کردن زمینه و تفسیر به داده‌ها و ارتباط آن‌ها به یکدیگر، موجب شکل‌گیری اطلاعات می‌شود. اطلاعات داده‌های ترکیبی و مرتبط همراه با زمینه و تفسیر آن است. برای آنکه بتوان از مجموعه داده‌ها، به نتیجه اطلاعات رسید، باید رابطه بین داده‌های مختلف را درک کرد (عصاریان نژاد، ۱۳۷۹: ۴۷).

حرّی، در کتاب اطلاعات و اطلاع‌رسانی، اطلاعات را منشأ تغییر موقعیت دانایی آدمی می‌داند و آن را به تقویت ظرفیت و قابلیت وی برای مواجهه با احتمال، بی‌نظمی و آنتروپی معنی می‌کند. در نظر او مفاهیم احتمال یا عدم قطعیت، بی‌نظمی و آنتروپی سه تبیین متفاوت از یک جریان است که ناشی از فقر اطلاعات می‌باشد. در این رویکرد هرچه عدم قطعیت بالاتر باشد، به این معنی است که حضور اطلاعات کمتر است و تبیین آن به اطلاعات بیشتری نیاز دارد (حرّی، ۱۳۷۲: ۱۶-۱۷).

مفهوم اطلاعات خاص

واژه اطلاعات^۱ به معنای خاص، در فرهنگ لغت دارای معانی متعددی می‌باشد که عمدتاً حول محور آگاهی از طریق پنهان، جاسوسی و سازمانی که مرتبط با جمع‌آوری اطلاعات پنهان است دور می‌زند. فرهنگ لغت، اطلاعات را چنین تعریف می‌کند: "جمع‌آوری اخبار محرمانه برای مقاصد نظامی" با اینکه این واژه در ادبیات روزمره و به خصوص نزد متخصصان و کارشناسان سیاسی و اطلاعاتی کاربرد فراوان دارد، با این حال با توجه به برداشت‌های گوناگون چنین به نظر می‌رسد که درک روشن و دقیقی از آن در ذهن مردم و جامعه وجود ندارد. از این رو گفته می‌شود که اطلاعات، اساساً مفهومی مبهم، نارسا و غیر دقیق است و از منظرهای گوناگون و به اعتبارهای مختلف تعریف می‌شود (تقوی و دیگران، ۱۳۸۰: ۱۷).

وزارت دفاع آمریکا اطلاعات را چنین تعریف می‌کند: "محصول جمع‌آوری، پردازش، یکپارچه‌سازی، تحلیل، ارزشیابی و تفسیر داده‌های موجود راجع به کشورها یا مناطق خارجی از نظر بارندز" اطلاعات محصول جمع‌آوری ارزشیابی و تحلیل تمام اطلاعات موجود راجع به فعالیت‌ها یا کشورهای خارجی است که به طور بالقوه یا بالفعل در برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری اهمیت دارد. "(آستانا، ۱۳۸۸: ۲۸).

^۱intelligence

این تعریف نسبت به سایر تعاریف کامل تر و جامع تر است اما هنوز از نوعی ابهام برخوردار است که جامعیت آن را زیر سؤال می برد. مهم ترین ابهام این است که با مفهوم قرینه امنیت یعنی تهدید همراه نیست، به علاوه فاقد ویژگی رازداری است. بدیهی است، تعریف رضایت بخش از اطلاعات باید مفهوم تهدید را هم دربر گیرد زیرا بدون تهدید نیازی به اطلاعات نیست.

تفاوت دانش با اطلاعات

اغلب دانش و اطلاعات را به عنوان واژه های مترادف به کار می برند. با وجود این برخی بین این دو واژه تمایز قائل شده و دانش را اطلاعاتی می دانند که از بصیرت به درک تبدیل شده است (هیل، ۱۳۸۱: ۲۸). هر فرد در هر لحظه از زمان دارای ساخت ذهنی است که دانش او را تشکیل می دهد. این دانش به طور تدریجی و در طول زمان از طریق جذب پاره های مختلف اطلاعاتی پدید آمده است و چون افراد پیوسته از محیط پیرامون خود اطلاعات کسب می کنند، این دانش همواره در حال افزایش و گسترش بوده و از حالت بسیط و ساده به حالت پیچیده تغییر شکل می دهد. از این رو می توان گفت دانش ترکیبی سازمان یافته از اطلاعات است و قوام دانش بسته به وجود اطلاعات است (حری، ۱۳۷۲: ۱۸).

از آن جا که بخش عمده ای از اطلاعات ملی مبتنی بر اطلاعات به معنای خاص یعنی اطلاعات پنهان و دارای طبقه بندی است، ناگزیر باید تعاریف و برداشت های موجود از لفظ اطلاعات به معنای خاص مورد توجه قرار گیرد، تا شناخت بیشتری از آن به دست آید.

رویکردهای اشراف ملی اطلاعات

برای ایجاد اشراف ملی اطلاعات رویکردهای متعددی وجود دارد که به تناسب موقعیت و امکانات دستگاه های اطلاعاتی مورد بهره برداری قرار می گیرد. هر یک از این رویکردها نقاط قوت و ضعفی داراست و مدیران سازمان ها با نظر داشت نقاط مزبور و نیز شرایط دستگاه خود رویکردی را انتخاب می کنند. یکی از این رویکردها عبارتست از: رویکرد معماری سازمان زگمن است که در دو بعد سازمان پاسخگویی سوال می باشد. رویکرد دیگر معروف به چهارسی است که شامل چهار متغیر مهم اطلاعاتی است که در لاتین با سی شروع می شود. این متغیرها عبارتند از: communication-computer-command-control به معنی رایانه، ارتباطات، نظارت و ارتباطات. رویکرد دیگر، رویکرد مدیریت اطلاعات است که با بهره گیری از رایانه به طبقه بندی و دسته بندی اطلاعات موجود در دستگاه می پردازد تا امکان دسترسی کاربر به اطلاعات را تسریع و در

عین حال امنیت آن نیز حفظ گردد.

رویکرد چهارم، رویکرد شبکه ای است که اعم از دو رویکرد دیگر است یعنی برخی ویژگی های آن دو رویکرد را دارد علاوه بر آن ویژگی های دیگری نیز دارد که مهم و قابل توجه می باشد. از جمله اینکه علاوه بر برقراری ارتباط بین گروه های متعدد از طریق شبکه، و رعایت طبقه بندی و تعریف دسترسی به اطلاعات، بر مبنای پروتکل خاصی انجام می شود که سرعت و دقت بیشتری را در بر دارد. به تعبیر دیگر هم قابلیت اعتماد به اطلاعات آن لحاظ می شود و هم ایمنی و حفاظت آن (عصاریان نژاد، ۱۳۹۱: ۲۳). در زیر توضیحات بیشتری در مورد هر کدام از رویکردها ارائه می گردد:

رویکرد سیستم اطلاعات زکمن

با گسترش فن آوری، تلاش جهت اشراف جامع بر اطلاعات در حوزه سازمان ها، مضاعف گردید. معماری سازمانی به عنوان راه حلی جامع و راهبردی در مدیریت توسعه سیستم های اطلاعات، از دهه ۱۹۹۰ میلادی با حرکت فزاینده ای مورد توجه قرار گرفته است؛ به گونه ای که در حال حاضر، اغلب کشورهای دنیا، آن را به عنوان روشی استاندارد در شناخت و باز مهندسی سازمان شناخته، و مورد استفاده قرار می دهند. معماری سازمانی از بحث «معماری سیستم های اطلاعات» در سازمان ریشه گرفته است. تفاوت معماری سازمانی و معماری سیستم های اطلاعات در این است که معماری سازمانی تمام جنبه های سازمان نظیر کاربران، موقعیت جغرافیایی سیستم ها، نحوه توزیع آنها، فرآیندهای حرفه، انگیزه کارها، راهبردها، ماموریت ها و غیره را در نظر می گیرد، در حالی که معماری اطلاعات، تنها بر اطلاعات متمرکز شده است (عصاریان نژاد، گروه مطالعاتی دوره هشتم، ۱۳۹۳).

چارچوب زکمن معروفترین قالب برای تدوین معماری جامع سازمانی، اطلاعات محور می باشد. و به عنوان یکی از متدولوژی های قدرتمند برای توسعه سیستم های اطلاعات مطرح است. این چارچوب، به منزله جدول "مندلیف" معماری سازمان هاست، واز دو بعد اصلی تشکیل شده است.

بعد اول بیانگر جنبه های چه چیز؟ چگونه؟ کجا؟ چه کسی؟ کی و چرا؟ است. به عبارت دیگر اطلاعات یک محصول از جنبه های مختلف، توصیف می گردد، و بعد دوم مبین دیدگاه ذی نفعان در سازمان یعنی برنامه ریز، مالک، طراح، سازنده، پیمانکار و کاربر می باشد. این چارچوب یک ماتریس دو بعدی است که از تلاقی بعد اول و دوم فوق الذکر حاصل شده است و هدف نمایش

جزئیات و سطوح معماری سازمان می باشد (فتح‌اللهی، ۱۳۸۴).

علاوه بر این این رویکرد از چهار لایه در برنامه ریزی تشکیل شده است:

لایه اول: دارای یک مولفه به نام "برنامه ریزی آغازین" می باشد.

لایه دوم: دارای دو مولفه به نام های مدلسازی و تکنولوژی می باشد.

لایه سوم: شامل سه مولفه به نام های داده، سیستم و زیر ساخت های فنی می باشد.

لایه چهارم: شامل یک مولفه به نام فرایند اجرایی می باشد

مزایا و معایب شبکه زکمن

۱. فراگیری و اشراف روش زکمن، موجب حصول جامعیت در اطلاعات سازمان شده و در نوع

خود کامل ترین طراحی محسوب می گردد.

۲. این رویکرد با محیط خود، نوعی مرز بندی را اعمال می نماید، اما می توان با خارج کردن آن از

حصارهای سازمانی و گسترش آن به مولفه های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی آن را در

راستای ایجاد اشراف جامع بر اطلاعات مورد استفاده قرار داد.

۳. این رویکرد منتقدانی نیز دارد که بر عدم چابکی و سرعت این رویکرد، تاکید دارند می توان با

افزودن بخش هایی ویژه و منحصر به فرد در هر سازمان این روش را چابک تر و سریع تر نمود.

سامانه فرایندهای کنترل و مدیریت اطلاعاتی^۱

روش فوق بر فرآیند محوری و ایجاد سامانه ای منظم به منظور دستیابی به اطلاعات گسترده در

سازمان های نظامی تکیه دارد. فرآیند این طرح شامل سه مرحله: الف) ایجاد خروجی ها و

محصولات، ب) طراحی مدل اجرایی، ج) و فرایند ارزیابی، می گردد. اهداف، انتظارات و نیاز ها

سیستم مسیریابی، فرآیندسازی و اتخاذ خط مشی های لازم را برای ساخت «مدل اجرایی» فراهم

می سازد و در آن باید کارایی، اثربخشی، تحلیل رفتار دینامیکی و کشف خطاهای منطقی مورد

سنجش قرار گیرد .

سه مرحله ایجاد معماری اشراف اطلاعاتی در این رویکرد عبارتند از:

-تحلیل که از تجزیه و تحلیل محصولات مدل ها و فرایندهای کار بردی را طراحی می کند.

-ترکیب که از پیوند سایر مدل ها، داده ها، قواعد، دینامیک و... با هم دیگر ساماندهی می گردد.

-ارزیابی که در آن، کارایی، اثربخشی و منطق بین سیستمی طراحی می گردد (گروه مطالعاتی دوره

دیدگاه فوق اگر چه تجربه مناسبی در زمان خود، بوده و ایجاد هماهنگی اطلاعاتی و عملیاتی در بین واحدهای نظامی را خوب ایفا نموده است اما پیاده سازی اثر بخش آن نیازمند یک سازمان منظم و دارای چها چوب است و خارج از ان کار ائی لازم را ندارد. به عبارت دیگر این رویکرد برای سازمان های نظم پذیر، مانند سازمان های نظامی بسیار مفید و سودمند است اما سرعت و چابکی لازم برای انطباق با سرعت تحولات در سازمان های پویا را ندارد.

رویکرد سیستم اطلاعات^۱

اطلاعات با ارزش ترین سرمایه در میان سایر دارایی های سازمان اعم از نیروی انسانی، سرمایه های مالی، و تجهیزات، و غیره می باشد. و این مساله به این دلیل است که تمام تصمیم سازی ها، تصمیم گیری ها، اقدامات، توسعه و راهبرد ها با تکیه بر اطلاعات انجام می گیرد. اطلاعات ممکن است به صورت استراتژیکی مورد استفاده قرارگیرد و امتیازات قابل رقابت برای سازمان کسب کرده، زمینه ها را تغییر داده و با خلق فرصت های جدید نیل به اهداف راهبردی را فراهم نماید.

در گذشته منابع اطلاعاتی مدیران به صورت متفرقه و غیر منسجم و به طرق مختلف و گوناگون بوده و از طریق مقامات مافوق ویا مرئوسین و سایر کارکنان تأمین می شد. اما صحت و سقم، جامعیت و کیفیت آن محل تردید بود زیرا افراد، اطلاعات را دقیق و بدن دست کاری منتقل نمی کردند، بلکه آن را افزایش و یا کاهش داده، سپس منتقل می کردند. بنابراین تجهیز مدیریت به یک سامانه صحیح و مطمئن که مدیریت را در اتخاذ تصمیم گیری، برنامه ریزی و کنترل سازمان یاری دهد، کاملاً الزامی بود. انبوه اطلاعاتی که در پایگاه های داده سازمان ها ذخیره می شود، اکثراً آن قدر زیاد هستند که برای مدیران، غیرقابل استفاده می شوند. این آنارسی و هرج و مرج در انباشتگی، نیازبه پردازش و تفکیک اطلاعات خالص دارد. کاهش کارهای تکراری، نگهداری پایگاه های اطلاعات، ارائه داده های دقیق تر، ایجاد ارتباطات بهتر در درون سازمان به طوری که هر فرد به اطلاعات مورد نیاز دسترسی داشته باشد، و ارائه اطلاعات به منظور کاهش حدس و گمان در حل مشکلات در سطوح، از الزامات رویکرد فوق می باشد.

به طور خلاصه فرایند رویکرد سیستم اطلاعات مدیریت به ترتیب ذیل می باشد: جمع آوری، پردازش، ثبت عملیات های روز مره و تکراری سازمان در قسمت سیستم پردازش عملیات^۲

^۱MIS

^۲TPS

صورت می پذیرد، این اطلاعات به قسمت سیستم گزارش دهی مدیریت^۱ انتقال یافته و در آنجا به صورت ترکیب و تلفیق به گزارشات کاربردی برای استفاده مدیران میانی تبدیل می گردد، سپس اطلاعات ناشی از دو قسمت فوق به سیستم پشتیبانی تصمیم گیری ارسال می گردد و در این بخش ضمن تجزیه و تحلیل، ضریب نقش متغیرها (با استفاده از مدل ها) برای اتخاذ تصمیمات کاربردی تعیین می گردد. در مرحله آخر نیز اطلاعات ناشی از کانال های ذکر شده به سیستم خبره^۳ انتقال یافته و جامع ترین گزارشات راهبردی برای مدیران ارشد تهیه می گردد. سازگاری بین گزارشات، و جامعیت بخشی به آنها دارای سطوح کارکردی مسئله یابی، ارائه راه حل ها به ویژه در حوزه مقابله با تهدیدها و آسیب ها، پیش بینی، پشتیبانی و کنترل می باشد (صرافی زاده و علی پناهی - ۱۳۸۱).

به علت گستردگی و پیچیدگی موجود در سیستم ها، مدیران و متخصصان به کمک ابزارهای رایانه ای و فن آوری، به گردآوری و پردازش اطلاعات می پردازند. سیستم های اطلاعاتی به آن حد از هوشمندی رسیده اند که جایگزین انسان و تحلیل های آن شوند و بتوانند فکر کنند، برنامه ریزی کنند و به همه ی تغییرات واکنش دهند. هنوز چندین اتاق برای افرادی که این سیستم هارا اداره می کنند وجود دارد. و باید توجه داشت که فقط یک اقلیت کوچکی از این افراد عملاً سیستم های رایانه ای یا سیستم های فن آوری اطلاعات را طراحی می کنند. تعداد زیادی از این افراد کاربر نهایی هستند مانند مدیران، کارکنان اداری و دیگر افرادی که از رایانه در زمینه های شغلی خود استفاده می کنند.

در مجموع برای انتخاب رویکرد مناسب برای اشراف ملی اطلاعات لازم است، شاخص هایی که در بهبود، دقت، سرعت و جامعیت آن موثر هست لحاظ گردد. در این قسمت از پژوهش عمده شاخص های احصاء شده برای انتخاب رویکرد مناسب اشاره می گردد:

شاخص های گزینش رویکرد مطلوب اشراف ملی اطلاعات

بی شک برای انتخاب رویکرد مناسب سامانه اشراف ملی اطلاعات لازم است شاخص هایی علمی و تجربی مد نظر قرار گیرد، تا هرگونه انتخاب با ملاک و معیار مزبور مطابقت داشته باشد و در واقع بهترین ها انتخاب گردد. این شاخص ها باید ابعادی چون آینده نگری، آینده پژوهی، هشداردهی، تحلیل، اطلاع رسانی، تصمیم سازی و پویایی اطلاعات و امکانات، پایش راهبردی،

1.MRS

2.DSS

3.ESS

انعطاف، روزآمدی سیاستها، اهداف و ابزار، سرعت، دقت و ایمنی را در بر گیرد. به تعبیری نقاط قوت سایر رویکردها را داشته باشد و از نقاط منفی آن برحذر باشد. تقویت و توسعه نقاط قوت، تداوم و صیانت از آن، لازمه مدیریت و رهبری کلان جامعه است و این امر به سادگی امکان پذیر نیست. چالش های حاصل از نظام سلطه، تضعیف سیاست های راهبردی را به دنبال دارد و اشراف اطلاعات باید بتواند، نه تنها به احصاء بلادرنگ نقاط قوت پردازد بلکه بتواند فرایند رشد و بلوغ آن را برای مدیران راهبردی آشکار نماید. از اینرو، اشراف ملی اطلاعات، مستلزم تولید و اعمال بهینه ترین راهبرد ها در تصمیم گیری های امنیت ملی است (طاهریان مبارکه ۱۳۹۲). اصولا راهبرد در صورت ابتنا و اتکا بر اطلاعات، دانایی، هوشمندی و شهود است. اطلاعات حاصل از طرح جامع اشراف به منزله خون مورد نیاز شریان های حیاتی و ورود به بخش تصمیم گیری است و تضمین کننده موفقیت در رسیدن به اهداف راهبردی است. راهبرد یا استراتژی، عالی ترین سطح از میان سطوح چهارگانه، تکنیک، تاکتیک، عملیات و راهبرد در مدیریت است که مستلزم اطلاعات دقیق و مطمئن است (بهنام نیا، مصاحبه حضوری، ۱۳۹۰).

سامانه اشراف اطلاعاتی باید قادر باشد تا شرایطی را برای مدیران راهبردی بوجود آورد که با پوشش تمامی مولفه های اطلاعات محیطی، قابلیت پوشش، اکتشاف و شناخت بسترهای مورد نظر آنان را فراهم آید. مهمترین شاخص های گزینش رویکرد مطلوب برای سامانه اشراف ملی اطلاعات عبارتند از:

۱. توجه به آینده پژوهی
۲. پوشش و پایش محیطی
۳. تولید مستمر اطلاعات راهبردی
۴. انعطاف در کارکردهای پیچیده و غیرخطی
۵. پاسخگویی به مطالبات راهبردی
۶. کنترل صحت و اعتبار نتایج راهبردی
۷. هوشمندی در سیاست گذاری
۸. ساختارپذیری حکیمانه
۹. سرعت و دقت در پردازش و سرویس دهی
۱۰. دریافت اطلاعات روزآمد از سازمانها

۱۱. گسترش جریان اطلاعات ایجاد انگیزه و فرهنگ خاص شبکه ای
۱۲. تولید مستمر اطلاعات راهبردی
۱۳. انعطاف در کارکردهای پیچیده و غیرخطی
۱۴. پاسخگویی به مطالبات راهبردی
۱۵. کنترل صحت و اعتبار نتایج راهبردی
۱۶. هوشمندی در سیاست گذاری
۱۷. ساختارپذیری حکیمانه
۱۸. سرعت و دقت در پردازش و سرویس دهی
۱۹. دریافت اطلاعات روزآمد از سازمانها
۲۰. گسترش جریان اطلاعات ایجاد انگیزه و فرهنگ خاص شبکه ای
۲۱. تعامل هوشمندانه با محیط داخلی و خارجی
۲۲. انطباق منعطف با اهداف پویا

روزآمدی و سازگاری با پیچیدگی فناوری (عصاریان نژاد، ۱۳۹۳، گروه مطالعاتی)

علاوه بر شاخص های فوق در گزینش رویکرد مطلوب اشراف اطلاعات بایستی به نکته های مثل: زیر ساخت ها، مصالح، هدف گذاری های روشن، تصمیمات منطقی، توزیع مناسب اطلاعات و اشراف راهبردی توجه داشت (عصاریان نژاد، مصاحبه حضوری، ۱۳۹۰). بر این اساس صرف نظر از شاخص هایی که در انتخاب رویکرد مناسب و مطلوب اشراف ملی اطلاعات، در فوق آمد و دستگاهها را در انتخاب رویکرد موثر و مناسب کمک می کند و باید مورد توجه مدیران قرار گیرد، سامانه اشراف ملی اطلاعات حتی با انتخاب رویکرد مطلوب نیز به جایی نمی رسد مگر با تهیه و فراهم سازی مقدمات و زیر ساختهایی که در زیر بدان اشاره می گردد.

زیرساخت های اشراف ملی اطلاعات

- ۱) شبکه کامپیوتری مدیریت و گردش اخبار و اطلاعات
- ۲) نرم افزار (بانک اطلاعات، پردازش، نسخه برداری...)
- ۳) تعریف ارتباطات عمودی و افقی
- ۴) سیاست گذاری کلان
- ۵) حفاظت و امنیت دسترسی

۶) ابزار توزیع دسترسی به اطلاعات

۷) شبکه امداد، نجات و بازیابی اطلاعات

۸) شبکه کنترل صحت ورود و خروج داده ها و اطلاعات

۹) تجهیزات جایگزین و آماده به کار

۱۰) سیستم نظارت بر فعالیت کاربران

۱۱) سیاست های مدیریتی طرح جامع اشراف ملی اطلاعات

۱۲) الگوهای همکاری در سطوح راهبردی، عملیاتی، تاکتیکی و اجرایی (عصاریان نژاد، ۱۳۹۲).

اطلاعات موجود بر بستر این ساختار باید قابلیت مجموع سازی و فراگیری در تمامی زیرساخت های موثر در چرخه ی اطلاعات ملی و براساس هدف مندی و تبیین وظایف نیل به تولید و بهره برداری از یک طرح جامع اشراف ملی اطلاعات را امکان پذیر سازد.

ماهیت جامعه دچار تغییرات کمی و کیفی شده است. قبلا شفافیت بیشتری برای شناخت پدیده های اجتماعی وجود داشت اما با وجود فن آوری های جدید و انفجار اطلاعات و ارتباطات، احاطه بر پدیده های این مجموعه به سادگی امکان پذیر نیست مگر اینکه اشراف جامعی بر اطلاعات وجود داشته باشد.

در نگرش شبکه ای تبیین حوزه های اختیار و ارائه الگوهای رفتاری یا جایگاه مناسب اعضای شبکه برای سرعت بخشیدن، ارتقای اطمینان، امنیت شبکه و نیز بهبود کیفیت کار مهم می باشد. هر فرد و یا هر سازمان موجودیت در این شبکه و وظیفه و مأموریت خاصی دارد که مدیریت شبکه بر آن نظارت دارد. به عبارت دیگر همه اعضای شبکه دارای نقش و یا نقوش متعددی هستند که باید بدان آشنا باشند. (وی ریچ و کونتز، ۱۳۸۶: ۳۶).

ایجاد شبکه برای سیستم های اطلاعات با توجه به اهداف، وظایف، فرآیندهای کاری، موجودیت های اطلاعاتی، ارتباطات، سلسله مراتب، ترتیب و اولویت انجام کارها (مراحل سه گانه تحلیل، طراحی و اجرا) شکل گرفته و طراحی، مدل سازی و اجرای نقشه راهی، که پتانسیل تبدیل واقعیت موجود به شرایط مطلوب را داشته باشد، را به سامان می رساند.

طرح جامع اشراف ملی اطلاعات به سازماندهی مدل ها و نهادهای خاص و ایجاد هماهنگی بین آنان، جهت جمع آوری انواع اطلاعات (نوشتاری، رخدادهای میدانی، تصویری، شنیداری و...) به منظور نیل به تحلیل های کلان اهتمام دارد. گونه های متنوع اطلاعات بایستی هم بند، هم بسته، و پیوندی هم افزا داشته باشند تا با هم نشینی و همگرایی، موجبات انتظام سازه های منجر به تحلیل

را فراهم سازد(بهنام نیا-مصاحبه، ۱۳۹۰).

یکی از اولویت دارترین نیازمندی های تصمیم گیران راهبردی، داشتن اطلاعات راهبردی است، نیل به این هدف با توجه به ظهور و بروز عوامل محیطی نوپدید و پیچیدگی های ناشی از آن، سازوکارهای لازم مبتنی برمنطق، انتظام، کارآئی، اثربخشی و سازگاری می طلبد. لذا اهتمام آنان برای رسیدن به راهبرد، نیز اشراف ملی اطلاعات با رویکردی می طلبد که سریع تر، جامع تر و دقیق تر باشد و ارتباطات بیشتری را محقق سازد.

رویکرد شبکه ای، در ساماندهی مناسب اطلاعات، ایجاد اشراف جامع اطلاعات، ماندگاری و پویایی تحلیل و پیش بینی و ارتباطات گسترده و چابک از توفیق خوبی برخوردار است و به همین جهت، در کشورهای توسعه یافته مورد توجه قرار گرفته است. از سوی دیگر در شرایط موجود تشکیل شبکه ملی اطلاعات یا به تعبیری انتخاب رویکرد شبکه ای با ایجاد شبکه هایی از ارتباطات بین موجودیت های راهبردی در بین همه سازمان های دولتی، خصوصی و پایگاه های اطلاعاتی امکان پذیر است و می توان براساس امکانات داخلی پایه گذاری نمود.

مزایای رویکرد شبکه ای

در بیشتر کشورهایی که دارای تجارب ارزشمندی در حوزه اشراف ملی اطلاعات در ساختار سازمانی و کلان خود هستند، از رویکرد شبکه ای استفاده می کنند. پیامد انتخاب چنین رویکردی به دلیل جامعیت اطلاعات و ارتباطات، آثار مثبت و تعیین کننده ای در موفقیت ملت ها، دولت ها و سازمان ها در سطوح مختلف داشته است.

رویکرد شبکه ای قادر است، نیازهای راهبردی را بر آورده ساخته، شرایط موجود را تحلیل و عوامل امنیت زا و امنیت زدا، را مشخص و شرایط مطلوب را ترسیم نماید. تکنولوژی و ارتباطات، باید پاسخگوی ترسیم شرایط مطلوب باشد.

رویکرد شبکه ای در الگوی اشراف، نیاز سنجی دقیق، تعیین اولویت ها، توجه به شاخص های کمی و کیفی(جهت اظهار، آستانه وضعیت امنیتی)، شناخت تهدیدها و فرصت ها، سرعت، انعطاف پذیری، کیفیت، تسلط محیطی، سرویس دهی، یکپارچه سازی، هم پوشانی و هم افزایی اطلاعات و غیره را تأمین می نماید.

تجزیه و تحلیل آماری داده ها

چنانکه پیشتر توضیح داده شد، در راستای گردآوری داده ها از پرسشنامه استفاده گردید که بین

حدود یک صد تن از مدیران مرتبط با اطلاعات و اشراف اطلاعات در حوزه های نظامی، اطلاعاتی و غیر آن توزیع گردید. از بین نمونه انتخابی، تنها ۶۲ پرسشنامه به موقع به دست محقق رسید. مابقی یا دیر واصل گردید و زمان تجزیه و تحلیل آن گذشته بود و یا آنکه فرصت تکمیل برای مخاطب پیش نیامده بود.

پرسشنامه های واصله از نخبگان از طریق نرم افزار spss مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و در ادامه نمودار آماری آن که بیانگر ارتباط و میزان ارتباط بین آنها می باشد تشریح می گردد.

بررسی نرمال بودن متغیر:

از آنجا که شرط بهره گیری از ضریب همبستگی نرمال بودن متغیرها در هر فرضیه می باشد، در ادامه قبل از پرداختن به تجزیه و تحلیل نرمال بودن هر متغیر مورد بررسی قرار می گیرد. بر این اساس میانه هر متغیر محاسبه می گردد. چنانچه مقدار محاسبه شده در فاصله اطمینان میانگین قرار بگیرد، توزیع متغیر را می توان به صورت تقریبی نرمال در نظر گرفت. در صورتی که متغیرها نرمال نباشند بایستی از ضرایب همبستگی ناپارامتری مانند تاو- کندال یا اسپیرمن که محافظه کارتر و دقت کمتری نسبت به ضریب همبستگی پیرسون دارند استفاده نمود.

تجزیه و تحلیل فرضیه اول

در ادامه ضمن اشاره به فرضیه نخست و متغیرهای آن به چگونگی پاسخ های مرتبط با آن که در پرسشنامه ها آمده می پردازیم.

فرضیه اول: بین رویکرد مناسب اشراف ملی اطلاعات و مدل شبکه ای اطلاعات رابطه معناداری وجود دارد.

در این فرضیه، چنانکه مشاهده می شود، "متغیر شبکه" به عنوان متغیر مستقل و رویکرد مناسب اشراف به عنوان متغیر وابسته مورد بررسی قرار گرفته و برای ارزش یابی نمره گذاری شد. در این راستا سوالات مرتبط با مدل شبکه انتخاب شد تا تاثیر آن بر متغیر مورد نظر به طور مستقیم یا غیر مستقیم مشخص گردد. به عبارت دیگر با کم و زیاد کردن آن، معلوم شود، متغیر وابسته نیز تحت تاثیر قرار می گیرد. از این رو برای اطمینان از اینکه امکان استفاده از ضریب پیرسون وجود دارد ابتدا نرمال بودن متغیر تمرکز سازمانی در ذیل مورد بررسی قرار می گیرد و نتیجه آن در جدول محاسبه می گردد.

به منظور ارائه آمارهای توصیفی متغیرهای مورد استفاده در این پژوهش، ابتدا سوالات مربوط به هر یک از این متغیرها را با توجه به طیف پاسخ های کاملاً مخالفم، مخالفم، نظری ندارم، موافقم و

کاملاً موافقم و به کمک محاسبه میانه این پاسخ های به ازای هر نمونه جمع بندی کرده و متغیر مورد نظر را در طیف مذکور در نظر گرفته ایم. سپس به ازای هر یک از فرضیه ها جداول متقاطع آمارهای توصیفی دوبعدی و در برخی حالت سه بعدی را محاسبه کرده ایم. همچنین در حالت کلی جدول فراوانی هر یک از متغیرها و نمودار دایره ای مربوط به آن را نیز ارائه نموده ایم. توصیف جدول آمارهای متغیرهای رویکرد مناسب اشراف ملی اطلاعات (متغیر وابسته) و مدل شبکه ای اطلاعات (متغیر مستقل):

با توجه به جدول توافقی متغیرهای مذکور مشاهده می شود که از بیان ۶۱ پاسخگو ۳۶ نفر یعنی در حدود ۵۹٪ درخصوص متغیرهای رویکرد مناسب و مدل شبکه ای نظر موافق داشته اند و ۵ نفر (حدود ۸٪) با رویکرد مناسب موافق و در مورد مدل شبکه ای نظر کاملاً موافق بوده اند. همچنین دو نفر گزینه موافق متغیر مدل شبکه ای و کاملاً موافق با رویکرد مناسب را انتخاب کرده اند. در حدود ۲۸٪ یعنی ۱۷ نفر نیز با هر دو متغیر رویکرد مناسب و مدل شبکه ای کاملاً موافق بوده اند. بنابراین با توجه به جدول مورد نظر می توان گفت که اکثر پاسخگویان موافق رویکرد مناسب و نیز مدل شبکه ای می باشند. لذا جهت پاسخگویی به سمت موافقت همزمان با این دو متغیر پیش می رود و وزن مخالفت همزمان با این دو متغیر تقریباً صفر محاسبه شده است. اگر بخواهیم این متغیرها را به صورت جداگانه بررسی کنیم مشاهده می شود که ۶۸ درصد موافق رویکرد مناسب و ۳۲٪ کاملاً موافق با این متغیر هستند. بنابراین پاسخگویان به سایر گزینه های مخالف نظری نداده اند و لذا مسیر پاسخگویی به این سوال نیز در جهت موافقت و تایید این موضوع حرکت می کند. در خصوص متغیر مدل شبکه ای نیز (۶۳٪ موافق و ۳۶٪ کاملاً موافق را انتخاب کرده اند و باز هم مشاهده می شود که اکثر پاسخگویان موافقت خود را با این متغیر اعلام کرده اند.

جدول ۲- بررسی نرمال بودن رویکرد شبکه ای

امتیاز مدل شبکه ای	Statistic	Std. Error
میانگین	4.2552	.04781
حد پایین	4.1595	
حد بالا	4.3509	

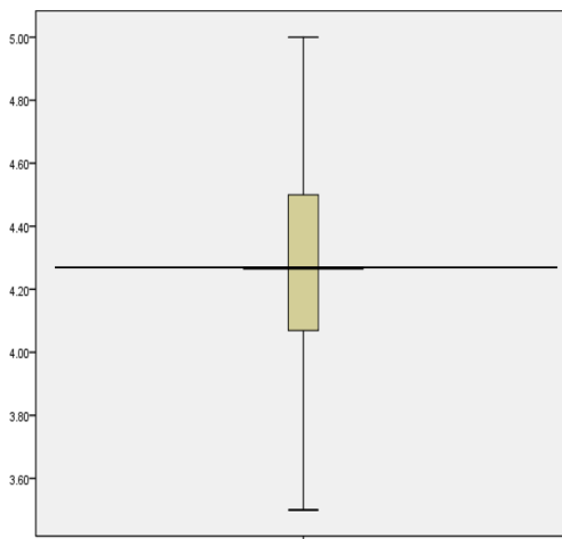
5% میانگین اصلاح شده	4.2550	
میانه	4.2667	
واریانس یا پراکندگی	.135	
انحراف معیار	.36722	
کمینه	3.50	
بیشینه	5.00	

بررسی نرمال بودن رویکرد شبکه ای:

میانه این متغیر برابر $4/26$ محاسبه شده است که این مقدار در فاصله اطمینان میانگین یعنی $(4/35)$ و $(4/15)$ قرار دارد بنابراین توزیع این متغیر را می توان به صورت تقریبی نرمال در نظر گرفت. در بررسی نرمال بودن متغیرهای مدل شبکه ای و رویکرد مناسب، با توجه به میانه بدست آمده، نرمال بودن هر دوی آنها مورد تایید قرار گرفت. در مجموع ضریب همبستگی این دو متغیر $+0/78$ محاسبه شده است که همبستگی تقریباً چولگی را در جهت مثبت نشان می دهد یعنی این دو متغیر حدود 80 درجه در جهت مثبت با یکدیگر همبستگی دارند یعنی با افزایش یک واحدی مثلاً متغیر مدل شبکه ای، متغیر وابسته (رویکرد مناسب) در حدود 80% افزایش می یابد. به همین ترتیب چنانچه یک واحد از متغیر تمرکز سازمانی کم شود متغیر وابسته یعنی رویکرد مناسب در حدود 80% کاهش می یابد. از این رو و پرداختن به این متغیر و شاخص هایی که در سوال های مربوطه ذکر شده به جهت میزان اثرگذاری بر متغیر مهم و ضروری می باشد.

آزمون ضریب همبستگی دو متغیر در سطح معنی داری 0.1% معنی دار است. یعنی سطح معنی دار آزمون که تقریباً صفر به دست آمده است. (.../.) از مقدار مودر نظر $0.1\% = \&$ کوچکتر است پس آزمون معنی دار است و بنا براین فرضیه مورد آزمون تایید می شود.

جدول ۳- متغیر مدل شبکه ای

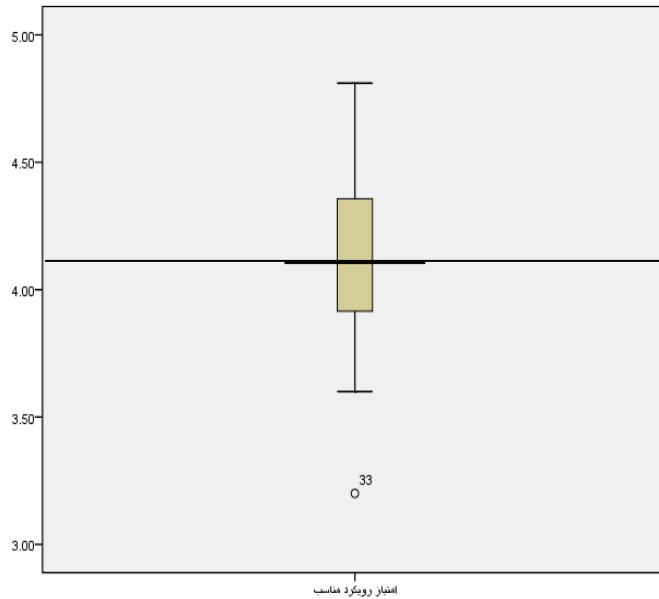

با توجه به نمودار جعبه ای متغیر مدل شبکه ای مشاهده می شود که میانه (چارک دوم) تقریباً در وسط مستطیل نمودار مربوطه یعنی بین چارک اول و سوم قرار دارد و بنابراین توزیع این متغیر به کمک نمودار جعبه ای نیز نرمال می باشد.

جدول ۴- بررسی نرمال بودن متغیر رویکرد مناسب

امتیاز رویکرد مناسب	Statistic	Std. Error
میانه	4.1241	.03919
حد پایین	4.0456	
حد بالا	4.2025	
5 میامگین اصلاح شده	4.1267	
میانه	4.1053	
پراکندگی	.091	
انحراف معیار	.30104	
کمینه	3.20	

بررسی نرمال بودن متغیر رویکرد مناسب: یانه این متغیر برابر $\frac{4}{1}$ می باشد که در فاصله اطمینان میانگین ($\frac{4}{2}$ و $\frac{4}{0.4}$) قرار دارد بنابراین توزیع این متغیر را می توان نرمال در نظر گرفت.
جدول ۵- نمودار جعبه ای متغیر رویکرد سازمانی

با توجه به نمودار جعبه ای متغیر رویکرد سازمانی مناسب مشاهده می شود که میانه (چارک دوم) تقریباً در وسط مستطیل نمودار مربوطه یعنی بین چارک اول و سوم قرار دارد و بنابراین توزیع این متغیر به کمک نمودار جعبه ای نیز نرمال می باشد.

جدول ۶- کارگیری ضریب همبستگی پیرسون

	امتیاز رویکرد مناسب	امتیاز مدل شبکه ای
امتیاز رویکرد مناسب	همبستگی پیرسون	.786**
	سطح معنی داری	.000
	N	59
امتیاز تمرکز سازمان	همبستگی پیرسون	.786**
	سطح معنی داری	.000
	N	59

همبستگی در سطح ۰.۰۱٪ معنی دار است (2-tailed).

به کارگیری ضریب همبستگی پیرسن و آزمون مربوط به آن با شرط نرمال بودن متغیرهاست. در صورتی که متغیرها نرمال نباشند بایستی از ضرایب همبستگی ناپارامتری مانند تاو- کندال یا اسپیرمن که محافظه کارتر و دقت کمتری نسبت به ضریب همبستگی پیرسون دارند استفاده نمود. در بررسی نرمال بودن متغیرهای مدل شبکه ای و رویکرد مناسب، نرمال بودن هر دوی آنها مورد تایید قرار گرفت. ضریب همبستگی این دو متغیر $+0.78$ محاسبه شده است که همبستگی تقریباً چولگی را در جهت مثبت نشان می دهد یعنی این دو متغیر حدود 80 درجه در جهت مثبت با یکدیگر همبستگی دارند یعنی با افزایش یک واحدی مثلاً متغیر مدل شبکه ای، متغیر وابسته (رویکرد مناسب) در حدود 8% افزایش می یابد.

آزمون ضریب همبستگی دو متغیر در سطح معنی داری 0.1% معنی دار است یعنی سطح معنی دار آزمون که تقریباً صفر به دست آمده است (0.000) از سطح معنی داری مورد نظر $0.1\% <$ کوچکتر است پس آزمون معنی دار است و بنابراین فرضیه مورد آزمون تایید می شود.

نتیجه گیری و پیشنهاد

با توجه به مباحث پیشین و تجزیه و تحلیل اطلاعات دریافتی از پرسشنامه ها و مصاحبه ها برای اینکه اشراف مدیران عالی به تحولات و تطورات داخلی و خارجی کامل، جامع، دقیق، مطمئن و به هنگام باشد و بتواند مدیران عالی و راهبردی را در تصمیم گیری کمک کند، شایسته است رویکرد اشراف ملی اطلاعات بر اساس مدل شبکه ای انتخاب گردد تا دسترسی به همه سازمانهای دارای اطلاعات برای مدیران بر مبنای پروتکل مشخص در اسرع وقت ممکن باشد. همچنین نظارت و کنترل دسترسی ها و عملکردها، دقت و کیفیت عمل نیز افزایش یافته و به اطمینان تصمیم گیری منجر می شود. مزایای رویکرد شبکه ای در سرعت بالا، دقت قابل تحسین، دسترسی بیشتر مدیران، پایش بهتر، هزینه کمتر، تعامل بیشتر سازمانها و مدیریت مناسبتر با موانع کمتر می باشد. این امر کمک می کند تا از موازی کاری و هزینه های اضافی و اخلال در امور و به خصوص کندی در عملیات اطلاعاتی و اطلاع رسانی سازمان ها جلوگیری گردد.

خاطر نشان می سازد از ضروریات رویکرد شبکه ای، یکپارچگی اطلاعات سازمان ها است که در این پژوهش نیز مورد تاکید قرار دارد و خود بر مزایای رویکرد مزبور می افزاید. زیرا یکپارچگی اطلاعات امکان اشراف در سطح گسترده و بسیار وسیع را فراهم می کند و در مقابل امکان موازی کاری و اخلال را کاهش می دهد. به علاوه سرعت انتقال اطلاعات به مدیران عالی و تصمیم گیر

را نیز افزایش می دهد. بر همین مبنا تهیه تحلیل و گزارش، پایش، پویش و پیش بینی تحولات و رویدادها را نیز تسهیل می نماید. بر این اساس رویکرد شبکه ای که دارای همه این ویژگیها است برای اشراف ملی اطلاعات که در سطح ملی اطلاعات را در دسترس مدیران قرار دهد به دلیل ویژگی ها و مزایا از جمله سرعت، دقت، گستردگی، انعطاف و چابکی رویکرد مطلوب برای اشراف می باشد.

در شرایط کنونی، با توجه به تعدد و تنوع سازمان های مرتبط با اشراف ملی اطلاعات و فرهنگ های مختلف حاکم بر آن ها، عدم یکپارچه سازی اطلاعات بر سامانه اشراف حاکم است که باعث تشتت اطلاعات و محرومیت مشتریان از دسترسی به اطلاعات دقیق و مطمئن و مورد تایید در اغلب موارد می گردد. دلایل مختلف از جمله عدم اطلاع از وجود اطلاعات مورد نیاز در دستگاه های دیگر و عدم همکاری و مساعدت سازمان در انتقال و ایجاد دسترسی به اطلاعات مانع از برقراری اشراف کامل اطلاعات در سطح کشور است.

وجود یکپارچگی موضوعی و ساختاری موجب افزایش سرعت، دقت، و اطمینان فعالیت اطلاع رسانی شبکه اشراف ملی اطلاعات ملی می گردد، زیرا در این فرض کارشناسان خبره، و دارای تجربه از ابزار سریع و مطمئن و استاندارد شده و زیر نظارت مدیریت عالی به تولید و توزیع اطلاعات ملی که از ویژگی گستردگی و جامعیت برخوردار است، می پردازند. رویکرد شبکه ای باعث تسهیل در امر دریافت و ارسال اطلاعات و نظارت و کنترل بر عم ایجاد هماهنگی و انسجام در عملکرد اعضا و همچنین بهبودی مدیریت سامانه اشراف اطلاعات از جمله در امور برنامه ریزی، هدف گذاری، نظارت و کنترل و ... می گردد و در نتیجه اشکالات سریع تر برطرف می گردد.

به دلیل کاهش فاصله بین سطح پشتیبانی در ابعاد مختلف بین سازمان های مرتبط با شبکه و الزام به کارگیری استاندارد واحد و نیز نظارت یک پارچه فعالیتها در هر عرصه تخصصی و حرفه ای شده و کیفیت آن افزایش می یابد.

در نهایت در راستای بهبود عملکرد سامانه اشراف اطلاعات پیشنهاد می گردد:

۱- سامانه اشراف، زیر نظر مدیریت عالی مورد قبول اعضا که همه قوا و بویژه مقامات عالی به طور مستقیم یا غیر مستقیم حضور و نظارت دارند عمل نماید تا همه اعضای نظامی و غیر نظامی نسبت به آن حرف شنوی داشته باشند. شورای عالی امنیت ملی گزینه پیشنهادی در این استا می باشد.

۲- با عنایت به ضرورت ارتباط سازمانهای دارای اطلاعات و یا مرتبط با اطلاعات با یکدیگر لازم

- است پروتکل همکاری بین اعضا امضا و بر اساس پروتکل و موارد توافقی عمل گردد.
- ۴- رویکرد کیفی به طرح ایجاب می کند، تاسیسات حفاظتی در نهایت دقت، صحت و سرعت و محرمانگی باشد که این امر خود مستلزم بهره مندی از مدیریت امنیت با استاندارد خاص می باشد.
- ۵- نظارت عالی و یک پارچه و ممانعت از موازی کاری، و ورود به حوزه ها و عرصه های فعالیت هر سازمان مسلزم بهره گیری از ناظر عالی و نظارت شبکه ای است که از سرعت و دقت کافی برخوردار است.
- ۶- توزیع وظایف هر سازمان در شبکه اطلاعات ضروری است تا بر اساس پروتکل وظیفه مشخص شده از سوی نهاد سیاست گذاری سامانه اشراف انجام گردد، این امر ضمن تخصصی کردن امور، سرعت عمل سامانه و شبکه اطلاعات را افزایش می دهد.

فهرست منابع و مآخذ

- آستانان سی (۱۳۸۸). «مدیریت اطلاعات» ترجمه معاونت پژوهش، تهران دانشکده اطلاعات
- بهنام نیا علی اصغر (۱۳۹۰) استاد دانشگاه عالی دفاع ملی، مصاحبه حضوری
- تقوی امیر و دیگران (۱۳۸۰) «جامعه اطلاعاتی ایران»، تهران، دانشکده اطلاعات
- جمشیدیان هادی (۱۳۸۹) «اشراف اطلاعاتی»، مجموعه مقالات اشراف اطلاعاتی، تهران، انتشارات دانشگاه جامع امام حسین (علیه اسلام)
- جمشیدیان، هادی (۱۳۹۰) رئیس دانشکده امنیت، مصاحبه علمی
- حرّی عباس (۱۳۷۲) «اطلاعات و اطلاعات داری»، تهران، انتشارات دانشگاه تهران
- ربیعی علی و هوشیان ثابت لاهیجانی محیا (۱۳۹۱) «ارتقای مدیریت دانش در سازمان ها»، تهران،
- صرافی زاده اصغر و علی پناهی (۱۳۸۱) سسیستم های اطلاعات مدیریت، تهران، موسسه انتشاراتی میر.
- طاهریان مبارکه حبیب (۱۳۹۰) مشاور امنیتی ریاست جمهوری
- عساریان نژاد حسین (۱۳۹۱) عضو هیئت علمی و استاد دانشگاه عالی دفاع ملی مصاحبه علمی
- عساریان حسین (۱۳۷۹)، «تسلط اطلاعاتی و تصمیم سازی امنیتی در عصر نوین» پروژه تحقیقاتی، تهران، دفتر مطالعات و تحقیقات وزارت کشور.
- عساریان حسین (۱۳۸۳) «منافع امنیت ملی و قدرت اشراف ملی»، مقاله تخصصی، تهران، دانشکده علوم و فنون فارابی
- عساریان نژاد، حسین (۱۳۹۱) «بررسی تحلیلی قابلیت های شبکه ای اشراف اطلاعاتی»، مقاله چاپ شده، تهران، مجله امنیت دفاعی .
- عمید حسن (۱۳۷۶) «فرهنگ لغات»، تهران، انتشارات امیرکبیر.
- عساریان نژاد، حسین گروه مطالعاتی دوره هشتم (۱۳۹۳) «طرح جامع اشراف ملی اطلاعات» تهران، دانشگاه عالی دفاع ملی، دانشکده امنیت.
- محسنی اکبر (۱۳۸۰) «اطلاعات و ضد اطلاعات»، تهران، دانشکده اطلاعات.
- نظامی پور، قدیر (۱۳۹۰) عضو هیئت علمی و استادیار دانشگاه عالی دفاع ملی، مصاحبه علمی.
- وی ریچ هاینز و هرولد کونتز (۱۳۸۶) اصول مدیریت چشم انداز جهانی، ترجمه علی پارسائیان، تهران، دانشکده اطلاعات
- هیل مایکل (۱۳۸۱) «تاثیر اطلاعات بر جامعه»، ترجمه محسن نوکاریزی، تهران، انتشارات چاپار

منابع لاتین:

- John A. Zachman. “Enterprise Architecture and Legacy Systems”, Zachman Framework for Enterprise Architecture .www.merritt tech.com
- John A.Zachman. “A Framework for Information Systems Architecture” IBM System Journal) ۲۶(no۲۳ – ۱۹۸۷

